SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1121

av Marie Nicholson och Anna af Sillén (båda M)

Mänsklig kontroll över avancerade AI-system

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa tillförlitliga möjligheter till mänskligt ingripande och avstängning av avancerade AI-system som kan medföra allvarliga risker, inom ramen för Sveriges nationella handlingsutrymme och genom arbete inom EU, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om svenska myndigheter har tillräckliga befogenheter att vid allvarliga risker besluta om att avancerade AI-system ska stoppas, begränsas eller tas ur bruk och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Utvecklingen av artificiell intelligens går snabbt. AI-system får allt större förmåga att självständigt utföra uppgifter och fatta beslut utan löpande mänsklig inblandning. Tekniken skapar stora möjligheter, men ställer också nya krav på säkerhet och kontroll.

När AI-system får tillgång till digitala verktyg och möjlighet att påverka andra system kan konsekvenserna av felaktiga beslut bli betydande. Det gäller särskilt när

tekniken används inom samhällsviktiga verksamheter eller får möjlighet att agera självständigt under längre tid.

En grundläggande princip bör vara att människan alltid ska kunna behålla kontrollen över teknik som kan orsaka allvarlig skada. För särskilt avancerade AI-system behöver det därför finnas tillförlitliga möjligheter att ingripa och vid behov avbryta verksamheten.

EU AI-förordning innehåller redan bestämmelser om mänsklig kontroll och möjligheten att avbryta vissa AI-system med hög risk. Samtidigt utvecklas alltmer självständiga AI-system som kan innebära nya typer av risker. Det finns därför anledning att fortlöpande utvärdera om dagens regelverk ger tillräckliga möjligheter att ingripa när ett system inte längre fungerar som avsett.

En så kallad kill switch behöver inte innebära en fysisk avstängningsknapp. Det avgörande är att det finns tekniska och organisatoriska möjligheter att snabbt stoppa ett system eller begränsa dess handlingsutrymme. Det kan exempelvis innebära att avbryta systemets drift eller begränsa dess tillgång till andra system. Sådana säkerhetsmekanismer måste vara utformade så att de fungerar i praktiken.

Det är också viktigt att samhället har möjlighet att ingripa när ett AI-system innebär allvarliga risker. Ansvaret för att stoppa ett farligt system kan inte alltid lämnas enbart till den aktör som utvecklar eller använder tekniken. Behöriga myndigheter behöver ha tydliga befogenheter att vid behov besluta om att ett system ska stoppas eller begränsas.

Samtidigt måste sådana befogenheter vara rättssäkra och proportionerliga. Det ska finnas tydliga kriterier för när ett ingripande får ske och möjlighet till rättslig prövning. Myndigheternas befogenheter behöver också utformas med hänsyn till EU gemensamma regelverk.

Sverige bör vara pådrivande i det europeiska och internationella arbetet för att säkerställa att utvecklingen av avancerad AI förenas med tillförlitlig mänsklig kontroll.

AI ska kunna utvecklas och användas till nytta för samhället. Men tekniken får aldrig utvecklas på ett sätt som gör att människor saknar möjlighet att ingripa när allvarliga risker uppstår.

Marie Nicholson (M) *Anna af Sillén (M)*